

ประโยค ป.ธ. ๒
แปล ไทยเป็นมคอ
สอบ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

๑. ความพิสดารว่า สมัยหนึ่ง พระราชา เสวยพระกระยาหารตั้งทะนาน ข้าวสาร พร้อมกับและแกงปานกันกับพระกระยาหารนั้น ๆ วันหนึ่ง ท้าวเธอ เสวยพระกระยาหารเช้าแล้ว ยังไม่ทันได้บรรเทาความมัวเมาในกัณฑ์เลย เสด็จไป เฝ้าพระบรมศาสดาถึงสำนัก ดูท่าทางอืดอาด ทรงพลิกกลับไปกลับมาข้างโน้นที่ ข้างนี้ที่อยู่ แม้ถูกความว่างครอบงำ ก็ไม่สามารถจะบรรทมตรงๆ ได้ จึงประทับ นิ่ง หลบมุมด้านหนึ่ง ๆ ครั้งนั้น พระบรมศาสดา ตรัสกะท้าวเธอว่า มหาบพิตร พระองค์ ยังไม่ทันได้พักผ่อนเลย เสด็จมาแล้วหรือ ฯ พระราชาทูลว่า อย่างนั้น พระเจ้าข้า ตั้งแต่เวลาที่บริโภคแล้ว หม่อมฉันมีทุกข์มาก ฯ ลำดับนั้น พระบรม ศาสดาตรัสกะท้าวเธอว่า มหาบพิตร การเสวยมากเกินไป ย่อมเป็นทุกข์อย่างนี้ ทรงโอวาทด้วยคาถานี้แล้ว ตรัสสอนว่า มหาบพิตร ชื่อว่าโภชนะสมควรแก่ ที่จะบริโภคแต่พอประมาณ เพราะผู้บริโภคพอประมาณ ย่อมจะมีแต่ความสุข เมื่อโอวาทให้ยิ่งขึ้นไป จึงตรัสพระคาถานี้ ฯ พระเจ้าแผ่นดิน ไม่สามารถจะเรียน พระคาถาได้ แต่ได้รับสั่งกะพระเจ้าหลานเธอนามว่าสุทิสสนะซึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ ว่า พ่อคุณ พ่อจงเรียนคาถานี้ไว้ ฯ พระเจ้าหลานเธอนั้น เรียนพระคาถาบทนั้น แล้ว ทูลถามพระบรมศาสดาว่า ข้าพระองค์จะทำอย่างไร(ต่อไป) พระเจ้าข้า ฯ ครั้งนั้น พระบรมศาสดาตรัสกะเธอว่า เมื่อพระเจ้าแผ่นดินเสวยอยู่ เธอพึงท่อง คาถานี้ในเวลาทีพระองค์เสวยคำสุดท้าย พระเจ้าแผ่นดิน ทรงกำหนดเนื้อความ ได้แล้ว จักทรงทิ้งก้อน(คำ) ข้างนั้น(คราวนี้) ในเวลาหุงพระกระยาหารเพื่อ พระเจ้าแผ่นดิน เธอพึงให้ลดข้าวสารมีประมาณเท่านั้น ด้วยวิธีนับเมล็ดในก้อน ข้าว นั้น ฯ พระเจ้าหลานเธอนั้น รับว่า เข้าใจละ พระเจ้าข้า เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน เสวย(พระกระยาหาร) เวลาเข้าก็ตาม เวลาเย็นก็ตาม ก็ต้องพระคาถานั้นขึ้น ในเวลาเสวยคำสุดท้าย แล้วให้ลดข้าวสารด้วยการนับเมล็ด ในก้อนข้าวที่พระเจ้า แผ่นดินทรงทิ้ง ฯ

๒. ฝ่ายพระเจ้าแผ่นดิน สดับพระคาถาของพระเจ้าหลานเธอ นั้นแล้ว
รับสั่งให้พระราชทานทรัพย์ครั้งละพัน ๆ โดยสมัยอื่นอีก พระเจ้าแผ่นดิน
ทรงดำรงอยู่ในความเป็นผู้มีพระกระยาหารมีข้าวสุกทะนานหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง
ทรงบรรลุดังความสุขแล้ว ได้เป็นผู้มีพระสรระโปร่งเบา ๆ ภายหลังวันหนึ่ง
ท้าวเชอ เสด็จไปเฝ้าพระบรมศาสดาถึงสำนัก ถวายบังคมพระบรมศาสดาแล้วทูล
ว่า พระเจ้าข้า บัดนี้ หม่อมฉันเกิดความสุขแล้ว หม่อมฉันกลับเป็นผู้สามารถ
ติดตามจับเนื้อก็ได้ ม้าก็ได้ เมื่อก่อน หม่อมฉันมีการยุทธ์กับหลาน(เป็นประจำ)
แต่มาบัดนี้ หม่อมฉัน ให้ริดาเชื่อว่าชิรกุมาริแก่หลานแล้ว ให้บ้านหมูนั่น ทำให้
เป็นค่าน้ำอาบของนางไปเสียเลย การทะเลาะกับหลานนั้น เป็นอันยุติ สุขแท้
เกิดแล้วแก่หม่อมฉัน เพราะเหตุแม่นี้ แม่แก้วมณีอันเป็นของพระเจ้ากุสะซึ่งหาย
ไปแล้วในวังของหม่อมฉันในวันก่อน แก้วมณีนั้น ก็กลับมาสู่เงื้อมมือแล้ว
ในบัดนี้ หม่อมฉันเกิดความสุขอย่างแท้จริงแล้ว ด้วยเหตุแม่นี้ หม่อมฉันปรารถนา
ความคุ้นเคยกับสาวกทั้งหลายของพระองค์ จึงสู่ขอแม่ริดาแห่งพระญาติ
ของพระองค์มาไว้ในวัง สุขจริงหนอ เกิดแล้วแก่หม่อมฉัน เพราะเหตุแม่นี้ ๆ
พระบรมศาสดาตรัสว่า มหาบพิตร ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ
ทรัพย์ แม่เสมอด้วยความสันโดษด้วยวัตถุตามที่ตนได้แล้ว(เป็น)ไม่มี ชื่อว่าญาติ
เสมอด้วยความคุ้นเคยไม่มี ชื่อว่าความสุขอันล้ำเลิศ เสมอด้วยพระนิพพาน ไม่มี
จึงตรัสคาถานี้ว่า

ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ ความสันโดษ
เป็นทรัพย์อย่างยิ่ง ความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง
พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ๆ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖

แปล ไทยเป็นมคธ

๑. เอกสุมี หิ สมเย ราชา ตณฺหุทโทณฺสส โอทนนฺ ตทฺปิเยน
 สุปฺพยุลฺลชเนน ภูณฺชติ ฯ โส เอกทิวสํ ภูตฺตปาดราโส ภตฺตสมฺมทํ
 อวิโนทตฺวา ว สตฺถุ สนนฺทิกํ คณฺตุวา กิลนฺตฺรโป อโธ จิตฺโต จ สมฺปฺริวตฺตฺนุโต
 นิทฺทาย อภิภูยฺมาโนปี อฺชกํ นิปฺชชิตฺตุํ อสฺกโกนฺโต เอกมฺนตฺตํ นิสิตฺติ ฯ
 อถ นํ สตฺถา อาห กิ มหาราช อวิสฺสमितฺวา ว อาคโธสฺสิตฺติ ฯ อาม ภนฺเต
 ภูตฺตกาลโต ปฺภุจาย เม มหาทฺทกฺขํ โหตฺติตฺติ ฯ อถ นํ สตฺถา มหาราช
 อติพฺหุโกชนํ เอวํ ทฺทกฺขํ โหตฺติตฺติ วตฺวา อิมาย คากาย โอวทิตฺวา มหาราช
 โภชนํ นาม มตฺตตาย ภูณฺชิตฺตุํ วภูณฺชิตฺติ มตฺตโกชฺชิโน หิ สฺขํ โหตฺติตฺติ อุตฺตรี
 โอวทฺตฺนุโต อิมํ คากมาห ฯ ราชชา คากํ อุกฺกณฺหิตฺตุํ นาสกฺขิ สมฺมิเป จิตฺตํ
 ปน ภาคิเนยฺยํ สฺทสฺสนํ นาม อิมํ คากํ อุกฺกณฺหิตฺติ ตาตาคิ อาห ฯ โส ตํ
 คากํ อุกฺกณฺหิตฺวา กิ กโรมิ ภนฺเตติ สตฺถารํ ปฺจฺจฺฉิ ฯ อถ นํ สตฺถา
 อาห รมฺโฆ ภูณฺชนฺตฺสส โอสานฺปิณฺชทกาคเล อิมํ คากํ วเทยฺยาสี ราชชา
 อตฺถํ สลลกฺเขตฺวา ตํ ปิณฺชทํ นทฺทเทสฺสติ ตสฺมี ปิณฺชทํ สิตฺถกณฺณาย
 รมฺโฆ ภตฺตปจฺจนกาคเล ตตฺตเต ตณฺหุเล หราเปยฺยาสีติ ฯ โส สาธุ ภนฺเตติ
 สายปี ปาโตปี รมฺโฆ ภูณฺชนฺตฺสส โอสานฺปิณฺชทกาคเล ตํ คากํ อูทาหริตฺวา
 เตน นทฺททิตฺตปิณฺชทํ สิตฺถกณฺณาย ตณฺหุเล หารสฺสิ ฯ

๒. ราชชาปีสฺส คากํ สุตฺวา สหสฺสํ สหสฺสํ ทาเปสิ ฯ โส อปฺเรน
 สมเยน นาพิโกทนปฺรมตาย สณฺจหิตฺวา สฺขบฺปตฺโต ตฺนุสฺรีโร อโหสิ ฯ
 อถกทิวสํ สตฺถุ สนนฺทิกํ คณฺตุวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา อาห ภนฺเต อิทานิ เม
 สฺขํ ชาตํ มิกฺกปี อสฺสปี อนฺุพนฺชิตฺวา คณฺหนสมฺตฺโถ ชาโตมฺหิ ปุพฺเพ เม
 ภาคิเนยฺเยน สทฺธิ ญฺุทฺธเมว โหติ อิทานิ เม วชฺริกุมาริ นาม ธีตฺร ภาคิเนยฺยสฺส
 ทตฺวา โส คากโม ตสฺสาเยว นหานมฺลกํ กตฺวา ทินฺโน เตน สทฺธิ วิกฺกโห
 วฺปสนฺนุโต อิมินาปี เม การณฺน สฺขเมว ชาตํ กุสราชสนฺตํ มณฺริตฺตํ

โน เกเห ปุริมทิวเส นฏฺจํ ตํปี อิทานิ หตุถปถํ อากตํ อิมินาปี เม การณน
 สุขเมว ชาตํ คุมุหากํ สาวเกหิ สหุธี วิสุสาสํ อิจฺจนฺเตน ฅาติธิตาปี โว
 เกเห กตา อิมินาปี เม การณน สุขเมว ชาตฺนฺติฯ สตุถา อาโรคฺยา นาม
 มหาราช ปรมมา ลากา ยถาลทฺเรน สนฺตฺตฺตฺจิจฺจาวสทิสํปี ฐนํ วิสุสาสสทิส
 จ ฅาติ นาม นิพฺพานสทิสํ ปรมํ สุขํ นาม นตฺถิติ วตุวา อิมํ คาทมาห
 อาโรคฺยปรมมา ลากา สนฺตฺตฺตฺจิปรมํ ฐนํ
 วิสุสาสปรมมา ฅาติ นิพฺพานํ ปรมํ สุขนฺติฯ
